

Михайло СИДОР,

orcid.org/0000-0003-1616-6075

кандидат мистецтвознавства, доцент,

доцент кафедри культурології та мистецької освіти

Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

(Дрогобич, Львівська обл., Україна) *Mykhailo_Sydor@i.ua*

АДЕМІЧНИЙ ТА ТВОРЧИЙ АСПЕКТИ В СИСТЕМІ МИСТЕЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Розкриваються сутність і актуальність мистецької компетентності як синтезу образотворчих знань, умінь і навичок, мотивації до активної і продуктивної діяльності, ціннісних та етичних характеристик митця, його соціальних і поведінкових компонентів, які комплексно мобілізуються для професійного вирішення конкретної проблеми чи задачі. Окреслюються основні змістові лінії оволодіння образотворчим мистецтвом, зокрема через призму провідних його видів та, відповідно, споріднених з ними таких освітніх предметів як «Рисунок», «Живопис», «Скульптура».

Зауважується, що кожен фахівець, кожна особистість у сучасному динамічному технологічному світі неодмінно мусить бути компетентною, й передусім за видом своєї діяльності. Ця властивість, що набувається, забезпечує суб'єкту адекватне входження та відповідну поведінку у соціумі, можливість бути конкурентоспроможним, проявляти себе успішним фахівцем своєї справи. Однак, прагнучи до набуття такої життєствердної властивості, не кожен замислюється над тим, що ж насправді являє собою компетентність, у чому її суть. Не є рідкістю, коли це поняття сприймається і розглядається пересічним людом не як риса чи ознака професіоналізму, не як здатність та готовність оперативно й фахово реагувати на ті чи інші проблеми, а як дань моді, як такий собі «модний тренд».

Характеризуючи дієвість компетентності, автор наголошує, що цю комплексну властивість слід розглядати ще й як життєвий модус, який базується передусім на функціональному або потребо-зорієнтованому підході. Адже компетентність надає можливість ефективно інтегрувати зовнішні потреби, індивідуальні характеристики та власне той контекст фаховості, який є необхідним елементом для продуктивного й оперативного вирішення життєвих ситуацій. Окрім того, робиться заувага, що набути компетентності без належного якісного освоєння теорії спорідненого їй «ремесла», вправного оволодіння відповідними вміннями і навичками неможливо.

Торкаючись шляхів набуття мистецької компетентності, автор акцентує на академічному та творчому принципах засвоєння профільних матеріалів, безпосередньо набуття зображувальної практики. Аналізуючи поняття «академізм» і «творчість», він визначає їх природу як базових принципів творення й вираження образотворчого мистецтва. Відтак подаються характеристики академічних і творчих засад реалізації мистецько-освітніх завдань в контексті формування професіоналізму митця, визначаються їх місце, роль і дієвість власне як ключових аспектів у формуванні мистецької компетентності.

Ключові слова: *образотворче мистецтво, академізм, творчість, освіта, компетентність, професіоналізм.*

Mykhailo SYDOR,

orcid.org/0000-0003-1616-6075

Candidate of Art History, Associate Professor,

Associate Professor at the Cultural Studies and Art Education Department

Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University

(Drohobych, Lviv region, Ukraine) *Mykhailo_Sydor@i.ua*

ADEMICAL AND CREATIVE ASPECTS IN THE SYSTEM OF ARTISTIC COMPETENCE

The essence and relevance of artistic competence are revealed as a synthesis of fine arts, skills, motivation for active and productive activity, values and ethical characteristics of the artist, his social and behavioural components, which are comprehensively mobilized for the professional solution of a particular problem or task. The main content lines of mastering the fine arts are outlined, in particular through the prism of its leading species and, accordingly, related educational subjects such as «Drawing», «Painting», «Sculpture».

It is noted that every specialist, every person in the modern dynamic technological world must be competent, and above all by their type of activity. This acquired property provides the subject with adequate entry and proper behaviour in society, the opportunity to be competitive, to prove himself a successful specialist in his own business. However, in the

pursuit of such a vital property, not everyone thinks about what actually constitutes competence, what is its essence. It is not uncommon when this concept is perceived and viewed by ordinary people not as a trait or a sign of professionalism, not as the ability and willingness to respond promptly and professionally to certain problems, but as a tribute to fashion, as a kind of «fashion trend».

Describing the effectiveness of competence, the author emphasizes that this complex property should also be considered as a life mode, based primarily on a functional or need-oriented approach. Competence provides an opportunity to effectively integrate external needs, individual characteristics and the very context of professionalism, which is a necessary element for a productive and operational solution of life situations. In addition, it is noted that without proper qualification of the theory of its related «craft», it is impossible to acquire the necessary skills and skills.

Concerning the ways of acquiring artistic competence, the author emphasizes on the academic and creative principles of mastering profile materials, directly acquiring pictorial practice. Analyzing the concepts of «academicism» and «creativity», he defines their nature as the basic principles of the creation and expression of fine arts. Therefore, the characteristics of academic and creative foundations of the realization of artistic and educational tasks in the context of forming the professionalism of the artist are presented; their place, role and effectiveness are defined as key aspects in the formation of artistic competence.

Key words: art, academism, creation, education, competence, professionalism.

Постановка проблеми. Розглядаючи той чи той вид зображувального мистецтва через призму механізмів і актів його безпосереднього творення і вираження, неодмінно розуміємо, що сама їхня природа, з усіма своїми художніми і прикладними витоками багатогранна та різноманітна. Так, істинне начало кожного різноликте, проте безумовно інтегруюче і синтезуюче, таке, що єднає в собі різні аспекти та засади відображення задуманого, уявлюваного, споглядуваного, запам'ятованого (Мужикова, 2000: 173). В усьому цьому злагоджено співіснують і реалістичні принципи й контексти відображення навколишнього середовища, і форми власне творчого вираження, розкриття митцями своїх уявлень, фантазій, представлення особистих світоглядів, суб'єктивного розуміння краси і естетики світу речей, живих істот, власне людини та пов'язаних з ними явищ, дійств, актів тощо.

Входячи у цю царину в ролі учня, студента, як художника-початківця, кожен прагне оволодіти грамотою того чи іншого виду зображувальної діяльності, освоїти відповідні технології творення зображення, набути певні технічні навички роботи тим чи іншим матеріалом і т. ін. (Падалка, 2008: 32). Для цього сучасна мистецько-освітня система й зокрема педагогіка образотворчого мистецтва пропонує широке коло шляхів, засобів та методик навчання. Серед таких пропозицій утримують своє місце і традиційні підходи до навчання, і активно вживаються різноманітні інноваційні засади. Разом з тим, і одні, і другі змушені відповідати викликам часу, тенденціям розвитку суспільства, його реальним потребам і запитам, у тому числі й до самого мистецтва (Матвієнко, 2017: 221), щоб своїми змістами і контекстами підтримувати та пропагувати сталу істину – мистецтво соціальне, а особливо сьогодні (Булавина, 2010: 254).

Саме тому повсякчас актуальними і затребуваними та в цілому закономірними є ті складові навчання, розвитку і виховання особистості, підготовки її до професійної діяльності, що безпосередньо продиктовані реальним часом, умовами і запитамі теперішнього життя. У нашому випадку актуалізується проблема, якою й означено титул цієї наукової розвідки.

Аналіз досліджень. До вивчення місця і ролі означених вище понять у системі оволодіння теорією і практикою образотворчого мистецтва, певних конкретних його видів зверталось чимало науковців, педагогів, загалом дослідників художньо-творчої діяльності людини. У сфері визначення природи академічного прояву зображувальних мистецтв, зокрема через призму графіки, рисунка, цікавими й значимими постають наукові розвідки та реальні напрацювання М. Бірюкова, В. Дворника, Т. Драгана, М. Криволапова, О. Ковальчук, В. Макушина, І. Мужикової, О. Опанасюка, М. Прохорової, С. Рибіна, А. Чебикіна. Фаховим висвітленням та змістовним аналізом академічних контекстів живописного мистецтва пронизані праці О. Голубця, В. Жердзицького, М. Кириченка, Н. Литовченко, О. Музики, В. Овсійчука, Г. Рудик, М. Стась, В. Федорука, Н. Фомічової, З. Шокірової, Р. Яціва. Презентуванням академічного формовираження у пластичних доробках скульпторів, окресленням базисів здобуття скульптурної грамоти повняться роботи М. Безроднової, О. Галети, В. Гоголя, О. Голубця, А. Гончаренко, Н. Журмій, О. Красноголовця, Д. Крвавича, Л. Лисенко, В. Одрехівського, М. Протас, Л. Турчак та ін. З визначенням змісту, місця, ролі та дієвості комплексного освоєння теорії і практики образотворчості постають наукові напрацювання О. Коновалової, Л. Масол, О. Осадчої, Г. Падалки, М. Резніченка, О. Рудницької, І. Туманова, Н. Урсу, Р. Шмагала.

Окрім того, до вивчення та розкриття засад творчого осмислення митцями навколишнього світу, психологічного начала його художнього вираження зверталися І. Бех, Л. Виготський, І. Демченко, Б. Ельконін, О. Леонт'єв, Е. Маслоу, О. Отич, В. Перепадя, А. Петровський, Р. Піхманець, З. Сирота. Представленням і аналізом художньої творчості як сфери вираження акцентів та «проблемних вузлів» суспільної свідомості, як площини розкриття спорідненості й співтворчості митця (автора, творця) та глядача (реципієнта, споживача мистецького, естетичного) повняться праці М. Волкова, Е. Геннек, О. Матвієнко, Г. Ніколаї, Д. Овсяннікова, О. Потебні, О. Рудницької, Л. Савицької, В. Сидоренка, М. Станкевича, І. Тена та ін.

Напрацьовано, як бачимо, чимало. Проте, зважаючи на сучасні темпи розвитку освіти, зокрема її мистецької гілки, динаміку реформ, нововведень, плінність усіляких пов'язаних з ними змін і вдосконалень, закономірно актуалізуються питання «Чого зараз навчати», «Як навчати», «Для чого навчати», «Чого слід досягнути» і т. ін. Щоб дати відповідь на те, що саме сьогодні є затребуваним і доцільним серед усього зазначеного і дотичного до піднятої проблеми, що стоїть на чільних позиціях, яким речам надається пріоритет і чому, ми й спробуємо визначити та обґрунтувати у цій статті.

Мета статті – розкрити і проаналізувати суть академічного та творчого вираження образотворчого мистецтва, відтак визначити місце, роль і дієвість цих аспектів у формуванні мистецької компетентності.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні кожен з нас мабуть уже твердо засвоїв, що у світі немає нічого сталого, постійного, нічого такого, щоб не зазнавало хоча б якихось змін у процесі всього свого життя, буття, існування. Така закономірність властива різним сферам і галузям людського життя. Не виключенням є й процеси пізнання світу, вивчення його природи, витоків, історії, традицій. Разом з тим, розглядуване явище торкається і набуття різноманітних знань про сучасні устрої світу, життя в теперішньому часі, і формування різних діяльнісних досвідів, набуття компетентностей у царинах професій, виробничої зайнятості тощо.

Наш безпосередній науковий інтерес, що розкривається у цій статті, привернутий саме до формування компетентностей, зокрема компетентності мистецької, в усій її образотворчій розлогості, комплексності, утилітарності, динаміці трансформування, якою має володіти сучасний живописець, графік, скульптор, загалом митець.

Сучасна особистість задля повноцінного життя у сучасному мінливому й особливо динамічному технологічному світі неодмінно мусить бути компетентною, компетентною передусім за видом своєї діяльності. Ця набута властивість забезпечуватиме їй адекватне входження й поведінку у соціумі, можливість бути конкурентоспроможною, проявляти себе справжнім успішним фахівцем своєї справи. Так сьогодні прийнято вважати і говорити. Проте, прагнучи до набуття такої життєствердної властивості, не кожен замислюється над тим, а що ж насправді являє собою компетентність, у чому її суть. Тим більше, часто можна бути свідком того, що це «поняття» сприймається та розглядається пересічним людом не як риса чи ознака професіоналізму, професійної діяльності, не як здатність та готовність оперативної фахово реагувати на ті чи інші проблеми, ситуації, а як дань моді. Так, компетентність сьогодні – це ще й такий собі «модний тренд». Вона на устах і за потреби, і без потреби. І цього не приховаєш.

У різноманітних наукових, пізнавальних і довідкових джерелах суть компетентності розглядається як життєвий модус, що базується передусім на функціональному або потребо-зорієнтованому підході. За доводами фахівців, компетентність надає можливість ефективно інтегрувати зовнішні потреби, індивідуальні характеристики та контекст, який є необхідним елементом для реалізації кожної компетентності. Звідси її слід розглядати як комбінацію співвідношень когнітивних і практичних умінь, знань, мотивації, ціннісних та етичних характеристик, ставлень, емоцій та всяких інших соціальних і поведінкових компонентів, які в узгодженому поєднанні мобілізуються для ефективного вирішення конкретної проблеми, задачі, завдання тощо (Локшина, 2014: 55).

Отже, компетентно вирішувати назрілі проблеми, приймати правильні рішення, досягати успішних результатів – означає «бути в темі», причому «бути в темі фахівцем». Тобто не лише володіти інформацією, не просто максимально активно вести пошуки розв'язання певних завдань, і дуже прагнути бути успішним і відповідній справі. Тут треба бути відмінним знавцем такої справи, бездоганно володіти практичними вміннями і навичками вирішувати усілякі властиві їй ситуації, процеси, акти тощо. І для багатьох сфер життєдіяльності це є вкрай актуально. Набути компетентності без належного якісного освоєння теорії того чи іншого «ремесла», вправного оволодіння відповідними вміннями і навичками неможливо. Отже тут знову повертаємося до таких освітніх канонічних понять, як «знання», «уміння»,

«навички», які, за нашим спостереженням теперішніх освітніх процесів, сьогодні незаслужено відсунуті у тінь її величності «компетенції».

У царині образотворчої діяльності ці три складники фаховості тісно взаємозв'язані між собою. Одне без іншого тут просто існувати не може. В іншому контексті це слід розглядати як базис професіоналізму митця, оскільки саме синтез теорії і практики мистецтва, того чи іншого його виду або ж галузі в цілому, їх глибока взаємна інтегрованість формують широке поле професійних можливостей і такий же простір для їх продуктивної реалізації. Бо ж як можна прийняти компетентне рішення з якоїсь певної мистецької проблеми, якщо не маєш досконалих знань у цій сфері, і не володієш досконало практикою їх безпосередньої реалізації. Випадковість, спонтанність, побіжність тут не завжди дієві, і не всюди актуальні, бо ж не мають під собою навіть найменшої прогнозованої частки професіоналізму та фаховості. На ці довільні діяльнісні «мірила», які хоч і є частими у процесах художньої творчості, власне творчого процесу, мистецька компетенція не покладається: вона вимагає твердого підґрунтя зі синтезу знань, умінь і навичок. Щось одне, по-окреме тут не спрацьовує. Можливо в інших галузях людської діяльності таке має місце, але не тут, не у сфері образотворчості.

Торкаючись тепер шляхів набуття мистецької компетентності, а в принципі формування належних предметних знань, умінь і навичок, зокрема у сферах рисунку, живопису, скульптури, зосередимося на таких поняттях як «академізм» і «творчість». Ці мистецькі категорії виступають і як антагоністи, і як синергісти. У цих обох іпостасях вони завжди самодостатні, актуальні та вповні затребувані.

Академізм в образотворчому мистецтві – це передусім канонічність, реалістичність, природність. Це особлива школа фаховості, і навіть, швидше, вишкіл професіоналізму до довершеності. До усього цього творчість стоїть на протилежному боці діяльнісного поля митця. На відміну від чіткого, нормативного, такого собі «розрахункового», «арифметичного» академізму вона довільна, ненормативна, спонтанна, вибухова і непередбачувана. Прорахувати її, по крайній мірі до кінця, неможливо.

Навчання академізму чи загалом оволодіння академічними вміннями і навичками образотворчої діяльності – процес складний і тривалий. Писати живописну картину, виконувати графічну роботу, будувати «твердий» конструктивний рисунок зображуваного, ліпити скульптурну постать

на засадах академічності – означає: досконало володіти грамотою відповідного виду зображувального мистецтва; вміти вести спостереження за натурою, об'єктом зображування; аналізувати його форми, будову, пластику, колорит, фактуру, визначати посеред усього цього характерні риси образності, портретності, властиві індивідуальні ознаки; знати принципи і технології побудови композиції твору, як роботи в реалістичному художньому ключі, засади і механізми безпосереднього відображення спостережуваного чи задуманого у матеріалі. Усі ці набутки формуються у процесі навчання, де набуті знання закріплюються роботою з натури, лиш почасти роботою з пам'яті та за уявою. Це є вкрай важливо, бо саме робота з натури (виконання тривалих постановок, швидких начерків, замальовок, етюдів) дозволяє набуті вміння здійснювати аналітичні операції, розвинути окомір, взаємодію руки і ока. Через призму такого формується і розвивається здатність синтезувати й диференціювати у спостережуваному та твореному основні складові їх будови, конструктивного укладу, пропорційних співвідношень деталей і частин до загального, загального як усієї цілісної форми чи образу до об'єктів навколишнього середовища. До переліку таких набутків додаються й уміння визначати та систематизувати властиві натурам і образам їх типовість, індивідуальність, емоційний стан, зовнішню настроєність, також колірні, пластичні, фактурні та інші сутнісні характеристики.

Разом з тим, процес навчання академічних засад зображувальної діяльності, як процес пізнання закономірностей природи і явищ життя, включає виховання світовідчуття митця, який на професійний лад володіє високою образотворчою культурою та художнім смаком (Ларіонов, 2015: 46). Важливим є й те, що академічна школа як така не терпить дріб'язковості, безсистемності, примітиву та кітчу. Їй не притаманна ні профанність, ні партацтво. Але в плані сказаного аж ніяк не варто визначатися, що академізм – це лише чи передусім, у першу чергу так зване «вправне ремесло». Це не тільки фахове володіння технічними прийомами графіки, живопису, скульптури тощо. Академічна образотворча школа твердо стоїть ще й на ґрунті гуманістичних цінностей, віри у велику місію мистецтва. Тому для митців з академічною освітою повсякчас характерний пошук великих тем і великої форми. Звідси моральні питання соціуму, сенс людського життя і смерті, вічний пошук відповіді на запитання «Що таке Краса», «У чому її суть», знаходячи втілення у традиційних формах різноманітних станкових

творінь, нерідко тяжіють до монументальної значущості художньої мови (Фомічова, 2015: 105). В усьому означеному власне й виступає суть і природа академізму.

Однак, попри усе означене, безпосередня практика мистецької освіти доводить, що набуття лише однієї академічної школи, тільки канонічного класичного вишколу є недостатнім для формування, в повному розумінні цього слова, професійно підготовленого фахівця образотворчої галузі. У цьому форматі фаховості він ніколи не набуває повноцінної мистецької компетентності. Успішна розв'язка цієї проблеми криється в тому, що вагомим доповненням, причому на рівних «долях», тут має стати конкретний цілеспрямований розвиток індивідуальних рис майбутніх фахівців, передусім їх вроджених задатків до художньої творчості, відтак прояв та актуалізація їх неординарності, самобутності, здатності вести пошуки нового, нетипового, нестандартного, взагалі глибокого проникнення мистецьким, художнім, естетичним і т. ін.

За І. Тумановим практична реалізація такого може бути досягнута у взаємодії двох ключових принципів навчання – роботою з природи та творчою діяльністю (Туманов, 2007: 24). Метою зображувальної діяльності з природи має стати пізнання, вивчення, аналіз, синтез, відтак вибір доцільних шляхів і прийомів трактування властивих природі форм. У зв'язку з цим, основою процесу такого навчання буде справжній академічний вишкіл, якісна професійна студія, здійснювана за законами колірної, графічної та об'ємно-просторової зображальності. Мета творчої роботи – зображувальна діяльність з творчими завданнями. Говорячи тут про творчість, передусім розуміємо реалізацію тих освітніх ліній і задач, які скеровані на формування творчого потенціалу майбутніх фахівців.

У мистецтвознавчій царині доведено, що творчість митця, незалежно від сфер її звернення і прояву, є одночасно і суб'єктивним дійством, і артефактом, що вивчається, перевіряється, аналізується відповідними науковими критеріями. Векторність такого контролю та аналізу зосереджена на закономірностях організації художнього твору, цілісності його структури, наповнення її ритмами ліній, площин, динамікою пластики, перспективними видозмінами, вправного добору колориту, тонових відношень, розвитку ідеї твору та ще багатьох інших компонентів, які зв'язують усі деталі виконаного зображення в єдиний художній організм та накладають на саме утворене зображення певний титул – «живописна картина», «графіка», «скульптура» тощо (Фомічова, 2015: 108).

Ключовим механізмом навчання творчості, а в професійному концепті розвитку творчості, бо вираз «навчитися творчості» не зовсім відповідає суті мистецтва та задатків до нього, є оволодіння теорією і практикою композиції. Саме через навчальний предмет «Композиція» чи «Основи композиції», або ж яку б він іншу не мав назву, здобувач мистецької освіти оволодіває базисом системного ведення творчого пошуку, художнього обігравання думки, ідеї, виношування задуму, вивчає логістику протікання творчого процесу взагалі, відтак виконання задуманого у відповідному художньому матеріалі. В загальному форматі, вся композиційна діяльність, як у процесі здобування мистецької освіти, так безпосередньо вже й як складова діяльності митця, неодмінно розвиває творче мислення, відчуття пропорційності й гармонії, формує і удосконалює розуміння та практичне використання таких категорій, як ритм, симетрія й асиметрія, динаміка і статика, контраст і нюанс, узагальненість, цілісність та завершеність (Ларіонов, 2015: 47).

До всього сказаного варто додати й те, що оволодіння академізмом, формування відповідних йому знань, умінь і навичок, як складових набуття професійної мистецької компетентності, через кожен окремий художньо-освітній предмет, зокрема «Рисунок», «Живопис», «Скульптура», протікає переважно диференційовано, відокремлено по видах, характерах і змістах діяльностей. Натомість композиційна діяльність відіграє у цій сфері роль об'єднуючого середовища, в якому злагоджено синтезуються й інтегруються і графічне мистецтво, і живопис, і скульптурна творчість. У цьому власне й полягає сучасний принцип системного інтегрованого оволодіння теорією і практикою образотворчого мистецтва.

Висновки. Підсумовуючи представлені вище думки, твердження і доводи, можемо остаточно констатувати, що формування мистецької компетентності через досконале оволодіння засадами академізму і творчості є оправданим, вповні ефективним, доречним та дієвим освітнім концептом. У зведенні усіх педагогічних, методичних та реалізаційних моментів в оволодінні теорією і практикою образотворчого мистецтва до спільного знаменника насправді отримуємо дві ключові позиції. Першою є набуття знань, умінь і навичок по-художньому правдоподібно передавати реальні форми, барви, пластику, загалом природотвірні образи навколишнього світу. Другою виступає формування і розвиток спроможності творчо, на художній лад осмислювати творене природою,

піддавати переформатуванню та трансформації його реального природного «стану» у різні художньо-образні формати, особливі концепційні модуляції, які зумовлюють сприймати вже відоме та звикле у зовсім інших образних ракурсах. Іншими словами, у піднятій нами проблемі домінантами виступають академізм і творчість як розрізнені базові й водночас нероздільні чинники і складники формування зображального професіоналізму та в цілому образотворчої, мистецької компетентності.

Разом з тим, у постійній гонитві за часом, за реально вагомими чи модними тенденці-

ями, які зароджуються у горнилі усіх сучасних життєвих перипетій, важливо не зруйнувати те, що є насправді цінним і значимим для навчання мистецтва, що випробувано віками. Важливо не відмовитися від того, що по суті є істинним алгоритмом науки художнього ремесла, його безумовно творчої, мистецько значимої реалізації. Бо дуже прикро дивитися, як перевага надається всяким надуманим арт-течіям, бутафорним стилям, концепціям, вишуковуються якісь витійкуваті шляхи і методики їх так би мовити «успішної» практичної реалізації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Булавина Н., Пилипенко І. Соціальні аспекти сучасних мистецьких практик. *Сучасне мистецтво*. 2010. Вип. 7. С. 253–260.
2. Ларіонов Ю. Академічний рисунок – основа навчально-професійної діяльності майбутніх архітекторів. *Українська академія мистецтва. Дослідницькі та науково-методичні праці*. 2015. Вип. 24. С. 45–51.
3. Локшина О. І. «Компетентнісна» ідея в освіті зарубіжжя: успіхи та проблеми реалізації. *Компетентнісний підхід в освіті: теоретичні засади і практика реалізації*. У 2 ч. Матеріали методологічного семінару (Київ, 3 квітня 2014 р.). Київ: Ін-т обдарованої дитини НАПН України, 2014. Ч. 1. С. 51–59.
4. Матвієнко О. Художник як соціальний феномен: проблема змістовних імперативів. *Релігія та Соціум*. 2017. № 3-4 (27-28). С. 218–224.
5. Мужикова І. М. Образотворча грамотність як засіб формування художньої культури особистості. *Проблеми загальної і професійної педагогіки: зб. наук. праць*. Харків: Каравела, 2000. С. 172–178.
6. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва (теорія і методика викладання мистецьких дисциплін). Київ: Освіта України, 2008. 274 с.
7. Туманов І. Навчальна творчість в умовах сучасної художньої культури. Закони і закономірності художньої творчості. *Вісник Львівського університету. Серія педагогічна*. 2007. Вип. 22. С. 18–28.
8. Фомічова Н. Формування творчого потенціалу художника-живописця на засадах академічної художньої освіти. *Вісник Львівської національної академії мистецтв*. 2015. Вип. 26. С. 100–109.

REFERENCES

1. Bulavina N. & Pylypenko I. Sotsialni aspekty suchasnykh mystetskykh praktyk [Social aspects of contemporary art practices]. *Modern Art*. 2010. Vol. 7, Pp. 253–260. [in Ukrainian].
2. Larionov Yu. Akademichnyi rysunok – osnova navchalno-profesiinoi diialnosti maibutnikh arkhitektoriv [Academic drawing is the basis of educational and professional activity of future architects]. *Ukrainian Academy of Arts. Research and scientific and methodological works*, 2015. Vol. 24. Pp. 45–51. [in Ukrainian].
3. Lokshyna O. I. «Kompetentnisna» ideia v osviti zarubizhzhia: uspihky ta problemy realizatsii [«Competent» idea in education abroad: successes and problems of implementation]. *Competent Approach in Education: Theoretical Foundations and Practice of Implementation : in 2 parts: Materials of the Methodological Seminar* (Kyiv, April 3, 2014). Kyiv : Institute of Gifted Child of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine. 2014. Part. Pp. 51–59. [in Ukrainian].
4. Matviienko O. Khudozhnyk yak sotsialnyi fenomen : problema zmistovnykh imperatyviv [The artist as a social phenomenon: the problem of meaningful imperatives]. *Religion and Social*. 2017. № 3-4 (27-28). Pp. 218–224. [in Ukrainian].
5. Muzhykova I. M. Obrazotvorcha hramotnist yak zasib formuvannia khudozhnoi kultury osobystosti [Fine literacy as a means of forming an individual's artistic culture]. *Problems of general and professional pedagogy: a collection of scientific works*. Kharkiv: Karavela. 2000. Pp. 172–178. [in Ukrainian].
6. Padalka H. M. *Pedahohika mystetstva (teoriia i metodyka vykladannia mystetskykh dystsyplin)* [Pedagogy of art (theory and methodology of teaching artistic disciplines)]. Kyiv: Osvita Ukrainy. 2008. 274 p. [in Ukrainian].
7. Tumanov I. Navchalna tvorchoist v umovakh suchasnoi khudozhnoi kultury. Zakony i zakonmirmosti khudozhnoi tvorchoisti [Educational creativity in the context of contemporary artistic culture. Laws and patterns of artistic creativity]. *Bulletin of the University of Lviv. The series is pedagogical*. 2007. Vol. 22. Pp. 18–28. [in Ukrainian].
8. Fomichova N. Formuvannia tvorchoho potentsialu khudozhnyka-zhyvopystsia na zasadakh akademichnoi khudozhnoi osvity [Formation of creative potential of the artist-painter on the basis of academic art education]. *Bulletin of the Lviv National Academy of Arts*. 2015. Vol. 26. Pp. 100–109. [in Ukrainian].